Ч. 137. Четвер 2 липня (19) червня 1908. Рік XVIII.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на скреме жаданє і за вложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостwах на провінциї:
на цілий рік К 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . . „ —·40
Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік К 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . . „ —·90
Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

Рада державна. — Події в Персиї.

На вчерашнім засіданю палати послів приступлено до нарад над наглячим внесенєм п. Брайтера о ревізиї войскового поступованя в справах обиди чести. На бесіду п. Брайтера відповідав міністер краєвої оборони ґен. Ґеорґі і відпирав поодинокі закиди того бесідника. Позаяк ніхто більше не був записаний до голосу, дискусию замкнено. П. Брайтер зрік ся кінцевого виводу а палата в голосованю відкинула наглячість. — Відтак пос. Малік мотивував своє нагляче внесенє в справі подій на університетах в Градци і Інсбруці і обговорював подрібно справу проф. Вармунда. Відповідав на єго промову п. міністер справ внутрішних др. Бінерт, котрий відповів опісля також на кілька інтерпеляций в справі громадских виборів в Галичині. — Президент Вайскірхнер заявив, що пос. Трильовский взяв назад своє нагляче внесенє з дня 10 цьвітня, але відтак дня 17 червня поставив нове нагляче внесенє того самого змісту. По промовах ще пп. Василька і Диаманда наради перервано. Слідуюче засіданє нині рано.

З Теґерану доносять, що шах перский жалував ся телеґрафічно безпосередно перед анґлійским королем Едвардом VII. з причини даваня охорони перским ворохобникам в теґераньскім анґлійским консуляті. У відповіди король Едвард признав справедливість анґлійскому посольству, вказуючи на численні в послідніх часї засуди смерти видані без оправданої судової підстави. — Обіцянка загальної амнестиї не находить віри, бо ще оногди знов дві особи арештовано. В місті панує тепер спокій. Рух торговельний дуже слабий. Місцями лучають ся ще рабунки. — До берлиньского „Lokalanzeiger'a" доносять з Тебріс, що партия конституцийна по семидневній борбі уличній піддала ся і просила шаха о ласку. Дальше доносять з Тебріс, що шах знов присяг на коран, що буде шанувати конституцию, однако населенє поводить ся з недовірєм і гадає, що шах не додержить також і тої нової присяги. Вчера відбули ся в Тебріс великі збори, на котрих ухвалено зложити шаха з престола. З великим одушевленєм приймають лист Зіль ес Султана взиваючий до оборони конституциї.

Процес Січиньского.

По відчитаню акту обжалованя в язиці польскім і рускім, приступив трибунал до переслуханя обжалованого. Обжалований в довгій промові виголосив свою оборону. На вступі заявив, що нині скаже більше, як міг сказати в слідстві і зараз по замаху, бо тоді був сильно зденервований і не міг зібрати всіх гадок. То, що стало ся, не стало ся з чиєїсь намови, але на то зложило ся богато річий. З наміром убитя ґр. Потоцкого носив ся два роки, бо гадав, що ґр. Потоцкий повинен був бути покараний за те, що ділав лише на користь шляхти і міщаньства польского, а на некористь руского народа.

Перед усім старав ся ґр. Потоцкий всякими правними і неправними средствами придавити рільничий страйк в р. 1902, хоть такими страйками послугують ся і в инших краях. Арештованє многих людий за участь в тих страйках і їх орґанізацию та кількомісячна вязниця мусіли в нім обудити ненависть против того, котрий хотів ті страйки придавити лише в тій цїли, аби то вийшло в користь шляхти. Ґр. Потоцкий був, після гадки обжалованого, не Намістником Галичини, лише удільним князем, королем.

---

40)

Артисти і їх штука.

Образки із сучасної і давнїйшої культури.

Після Де Во, Остена і др.

написав К. В.

(Дальше).

Рухи пана Остена — говорить ся дальше у вироку — які спонукують коня до діланя, суть так не значні, що легко понятно, як могли они уйсти уваги навіть рутинованих спостерігателів. Але п. Пфунґстови, котрого око вправлене в спостеріганю в наслідок вправ роблених в лябораториї над найкоротшими вражінями на лици, удало ся розпізнати на п. Остені всілякі роди рухів, що стають ся основою до поодиноких ділань коня, відтак контролювати своє власне, аж доси несьвідоме поступованє супротив коня і наконець ті свої не намірені рухи перемінити в намірені. Він може всі форми висказу коня викликати також відповідними рухами, не висказуючи взагалї дотичного питаня або приказу. Але той успіх буває й тоді, коли п. Пфунґст не постановлює собі робити рухи а лиш думає собі особливо сильно то число, яке хоче довідати ся від коня; бо тоді той потрібний рух якраз сам від себе виступає.

Завзяті оборонці здібности мисленя будуть тепер говорити, що то аж ми зіпсували коня своїми досьвідами, бо видресували єго і відучили мислити. На то можна би їм сказати, що кінь тепер так само як і давнійше рахує для п. Остена десяточними дробами, означує календарскі дати і т. п., чого доказом то, що відбували ся кілька разів представленя перед публикою. Було би хиба лиш пустим говоренєм, як би хтось сказав, що висліди при тім осягнено якимсь иншим як давнійше способом.

Але й на відворот, коли тепер вже певна річ, що тоті вельми подивлювані роботи коня можна викликувати умисними знаками, то многим насуне ся питанє, чи п. Остен вже наперед не дресував коня на ті знаки. Однак не маємо ніякого права на старого чоловіка, котрий доси жив бездоганно, кидати підозріне вирафінованого обманьства, коли цїла ся справа дасть ся иншим способом пояснити. А так есть. Крім здібности мисленя зьвіряти і уживаня штучки єсть ще щось третого. Отже що полишає ся для науки а що для загального сьвітогляду?

Отже той переворот в наших понятях о души у зьвірят, котрого многі сподівали ся а инші знов побоювали ся, не настав. Можна однак легко заключати в противнім напрямі: Коли навіть так знаменита зручність научуваня і така безпримірна терпеливість як у п. Остена не могли при чотиролітній щоденній роботі викликати хоч би лиш сліду якогось понятливого мисленя, то лиш досьвідом на більші розміри потвердило ся то, що фільософи вже від давна говорили, що зьвірята не здібні до мисленя. О стілько труди п. Остена мимо тяжкого самодурства не пропали для науки. Коли же би хтось мав відвагу повторити той досьвід з псами і малпами, то узискане тепер пізнанє показує єму ту трудність, якої має стеречи ся а на яку доси не зважано.

Наконець каже др. Штумпф у вироку комисиї: Подаю дальше до відомости, що п. Шіллінґє переконав ся вже від якогось часу власними спостереженями о нездібности коня до мисленя а повідомлений о нашій позитивній заяві прилучив ся без застереженя до неї. До дискусиї, яку би викликала ся заява в часописях, не думаю мішати ся.

На тім кінчить ся історня рахуючого коня.

Дресовані зьвірята.

Коли хто видів, як такі, впрочім дикі і страшні зьвірята як льви, тигри, медведї і т. п. виконують всілякі штуки і слухають свого усмирителя або усмирительку як діти; коли хто мав нагоду видіти, як усмиритель брав тигра, саджав собі єго на карк а ноги єго закладав під бороду, мов би запинав якийсь ковнір, котрий убрав на себе, або як прекрасна молоденька усмирителька пестила ся зі страшним львом і клала єму свою голову в єго пащу — той певно мимо всего страху, який опанував єго на вид того, сам себе спитав: як то може бути, щоби такі люті зьвірі дали ся так освоїти, аби все можна було з ними зробити. Мимо волї кождому насуває ся тоді на гадку, що тут більше треба подивляти: чи тоту штуку чоловіка, що умів зробити собі податливим і найстрашнійшого зьвіра, чи єго відвагу, чи о-

Дальше представляв обжалований гнет народу рускоrо і винуватив у всїм ґр. Потоцкого. Обговоривши з черги події в Лядскім, Горуцку і Коропци та справу виборів до парляменту і до сойму, підніс, що за всї надужитя, які діяли ся, уважав відвічальним ґр. Потоцкого і в нїм зродила ся думка, аби того чоловіка усунути з его становища. То думка спершу неясна, ставала чим раз більше упертою, аж вкінци дозріла. Ще на день перед авдиенциєю не знав, чи довершить замаху. Гадку ту старав ся в собі побороти. Роздумуючи над своїм наміром, брав під розвагу всякі можливости. Знав, що ґр. Потоцкий має жену і діти, але й він має матїр і сестру, вкінци однако перемогла гадка, що позаяк ґр. Потоцкий відбирає его народови житє, треба его усунути як представителя ворожої системи.

З тою гадкою дістав ся до авдиенцийної салї. Не здавав собі справи з того, чи має стріляти до Намістника раз чи два і чи по довершеню замаху має утїкати. Самоубийства не допустив ся. Коли би був хотів утїкати, міг то легко зробити, бо по довершеним замаху було в будинку таке замішане, що всї потратили голову.

Приступаючи до дїла, був гадки, що усуненем Намістника віддасть прислугу своєму народови. Ненависти до народу польского не чув, але чув єї до правлячої партиї, котра дїлає на шкоду і згубу як руского так і польского народа.

Дїлом своїм зробив вправдї початок на дорозї террору, але не хотів, аби то було заохотою для инших, аби падали люди по одній і по другій сторонї.

Дїла свого не жалує і не почуває ся до вини. Жаль ему Потоцкого як чоловіка, жаль его жени і дїтий, але не жаль ему зовсїм Потоцкого яко представителя системи.

По тім зізнаню трибунал переслухував ще обжалованого що до деяких обставин, а відтак сьвідків, возьних Намістництва Каняка і Майкута, комісаря дра Скшиньского, слухача политехніки Ріпу, комісаря поліциї Бігуна, котрий арештував Січиньского по замаху, аптикаря Досковского і знатоків рушникарів Янковского і Мольнара. Всї сьвідки зізнавали згідно з актом обжалованя.

По скінченю переслуханя предсїдатель іменем трибуналу поставив судиям присяжним слїдуюче питане:

Чи Іван Андрій Мирослав Січиньский винен, що в намірі убитя Намістника Галичини ґр. Андрея Потоцкого дня 12 цьвітня 1908 р. у Львові в часї авдиенциї способом зрадничо-підступним з репетиерового пістолета кілька разів до него стрілив, внаслїдок чого бл. п. ґр. Андрей Потоцкий утратив житє?

По промові прокуратора державного п. Слоневского і обороні дра Костя Левицкого, виголосив предсїдатель п. Пшилуский резюме і о год. 10 мін. 55 в ночи удали ся судиї присяжні на нараду, а за пів години вернули з вердиктом засуджуючим обжалованого одноголосно за убите бл. п. Намістника з пропущеним слів „зрадничо-підступним способом". Трибунал по короткій нарадї видав вирок, засуджуючий Січиньского на кару смерти через повішене. Оборонець др. Левицкий зголосив жалобу неважности.

Новинки.

Львів, дня 1-го липня 1908.

— Іменованя і перенесеня. П. Мінїстер скарбу іменував в етатї урядників до удержаня в евіденциї катастру податку ґрунтового старших геометрів евіденцийних II кл.: Маврикія Горна і Германа Левковича, старшими геометрами евіденцийними I кл. в VIII клясї ранги. — П. Намістник перенїс між иншими: старшого комісаря повітового, Вік. Маковича, з Бучача до Рудок, концеціста Намістництва Сатурн. Мравічича з Бродів до Чорткова, приділив практиканта концеп. Намістництва Арт. Фрідриха до служби в старостві в Бродах, перенїс секретаря повітового, Волод. Торуньского з Нов. Торга до Бібрки, а Павла Варжевского з Бібрки до Нов. Торга.

— Курс для писарів громадских, XIV з черги буде отворений при Видїлї краєвім з днем 1 серпня с. р. Хто хоче бути принятий на сей курс, має внести подане, заосмотрене в потрібні документи, на руки свого Видїлу повітового, а він має їх предложити Видїлови краєвому в реченци до 1 липня с. р. Подання внощені прямо до Видїлу краєвого не будуть увзглядненї. Про условини принятя та про потрібні сьвідоцтва можна довідати ся у Видїлї повітовім.

— З руского Тов.-а педаґоґічного у Львові. На оногдашних загальних зборах вибрано крім голови о. крилош. Івана Чапельского членами видїлу: о. крилош. Івана Чапельского членами видїлу: о. Дамяна Лопатиньского, катехита; проф. Юлїяна Стефановича, проф. Осипа Янева і дра В. Бачиньского; заступниками видїлових вибрано пп.: Миколу Мороза, учит. шк. вправ і Ол. Гайдукевича, управ. шк. в Замарстинові. При останній точцї дневного порядку, внесках та запитах розвела ся простора дискусия над справою викоріненя безграмотности.

— Нещасливі пригоди. Оногди в стрийскім парку пострілив невислїджений доси виновник сидячу на одній з лавок паню Станкевичеву, старшу вже женщину, в голову так, що куля з револьвера застрягла в голові, а зранена впала на землю. Прохожі поспішили їй на поміч і завізвали родину, котра відставила зранену до шпиталю. — П. Іванна з Годоліх Томецкова, жена ревідента зелїзничого в Станиславові ладила собі сніданє на машинцї спіритусовій і при тім облила ся горіючим спіритусом та попекла ся в наслїдок того так сильно, що в кільканайцять годин опісля померла в страшних муках проживши ледви 33 лїт і полишила двоє сиріток.

— Огнї. В ночи з недїлї на понедїлок вибух огонь на Знесїню в загородї Стефана Чухрая і мимо енерґічної акциї львівскої сторожі пожарної знищив хату і стайню. Шкода єсть значна. Причина огню незвістна. — Дня 26 с. м. вибух огонь у Винятинцях заліщицкого повіта і при сильнім вітрі та посусї знищив 16 загород селяньских, горальню двір і будинки. В „Днїстрі" було асекурованих 5 господарів, в „краківскім тов. взаїмних обезп." 4 і двір з горальнею. При ратунковій акциї відзначили ся „Соколи" з Касперовець і Щитовець та Винятинець, а „Січ" з Горигляд. Шкода велика. — Дня 16 червня с. р. около 10 год перед полуднем в селї Тудорковичах 13-лїтний Яцко Самелюк, син тамошного господаря, стріляючи до воробців з пістолета межи будинками, критими соломою, підпалив ті будинки і в наслїдок того вибух огонь, котрий знищив будинки 3 господарів. Загальна шкода виносить 1670 К а була обезпечена на 800 К в асекурацийнім тов. „Днїстер".

— Смерть від грому. В Нанові добромильского повіта вдарив грім дня 19 червня в хату Гершманна і убив перебуваючі там Рейлю Купферберг і Марию Павловску а хату запалив. Огонь зараз пригашено.

— Самоубийство. Олекса Лешко, приватний слуга, родом з Довголуки стрийского повіта, лїт 38, позбавив ся житя вистрілом з револьвера вимiреним в правий висок в ночи на 24 червня ср. в готели, приїхавши з Кракова до Львова. По сконстатованю смерти відставлено трупа до інститута судової медицини.

статочно і само зьвіря, котре піддає ся смирно воли чоловіка і робить то, що він хоче і каже. А дальше прийде кождому на гадку, звідки беруть ся тоті всїлякі зьвірята, що їх видимо по цирках, менажериях і театрах ріжнородностий, хто і як їх ловить, хто і як їх учить а остаточно насуває ся і то цікаве питане, звідки беруть ся тоті люди, що займають ся усмирюванєм диких зьвірят і як виучують ся они свого фаху. Все то разом вяже ся тїсно з житєм і штукою тих, що виступають з продукциями всїляких зьвірят і все то будемо старати ся вияснити а поки що звернемо увагу на сам материял, що дає основу до сего рода артистичного житя.

Се річ чей дуже проста, що материялу, значить ся диких зьвірят, доставляють лїси, переважно лїси Африки, треба лиш тоті зьвірята зловити і привезти домів. Ба, то легко сказати; але як їх зловити, та як привезти домів з так далекого сьвіта. В найновійших часах як неодно так і ловля диких зьвірят перейшла в руки великих підприємців. Та й не може бути инакше, бо коли ловля диких зьвірят як н. пр. слони, носороги, жирафи і т. п. вимагає величезних приготовлень і множества людий, коли цїна таких зьвірят доходить до кількадесять тисячів, то річ очевидна, що тою ловлею не може хто инший займати ся лиш великий підприємець.

Одним з таких найбільших підприємців, що ловлять дикі зьвірята і доставляють їх всїляким менажериям і циркам, єсть Німець Кароль Гаґенбек, через котрого руки переходить три чверти всїх тих зьвірят, які видимо по менажериях і зьвіринцях европейских. Імя Гаґенбека єсть добре знане навіть в найдальших африканьских селах. Він займає ся майже виключно лиш ловлею африканьских зьвірят а зловлені зьвірята держить на складі на своїй фармі коло Капштадту, котра займає около 25 моргів ґрунту і коштує его річно 150.000 до 200.000 корон, видаваних на платню для служби і удержане будинків і зьвірят. Всї рідші зьвірята пішли тепер поза ріку Замбезі а ловцї мусять тепер длятого їхати яких 2000 миль анґлїйских (500 миль звичайних), коли хотять зловити якусь рідку зьвірину.

Похід ловців єсть сполучений з великими трудностями. Проводир ловців мусить бути досьвідним чоловіком, мусить знати край і мови тих людий, в котрих краю відбувають ся лови а до того мусить ще бути потрохи й доктором. Вже сам похід єсть досить небезпечний, особливо же коли приходить ся іти через сторони, в котрих лютить ся пропасниця. Длятого то й заплата мусить бути відповідна до їх трудностий. Гаґенбек платить своїм людем по 250 корон на тиждень а крім того звертає їм ще й всї їх видатки, котрі бувають також дуже великі. Місцеві двигарі знають також цїну собі і кажуть собі длятого добре платити. Кождий двигар несе по 60 фунтів а за кождий фунт платить ся від всхідного побережа аж до великих озер по 3 корони. При тім же треба великих запасів, бо ловцї забирають з собою не лиш карабіни, муницію, лапки, консерви, кольонїяльні товари, лодки до перенošеня та лїки, але ще й велику масу всїляких полотенець, іголок та пацьорок, котрими платять туземцям за сьвіжі запаси і за їх поради. Та й муха звана „цеце" єсть причиною, що африканьскі ловцї мають великі видатки. Позаяк укушене тої мухи єсть для коний, мулів і волів шкідливе, то всї товари можуть в глубину краю нести лиш люди.

Та й сїти суть дорогі. Льви ловлять в сїти 18 квадр. стіп великі, котрих береги мають сильні елястичні паси. Така сїть, аж єї занесуть на місце і уставлять над ямою близько якого жерела, коштує 600 до 800 кор. Відтак треба нести великі бамбусові клїти, потрібні до перенощеня зьвірят.

(Дальше буде).

— З львівского „Сокола“. На оногдаш них доповняючих загальних зборах вибрано голосою на місце уступившого п. Альфр. Будзиновского одноголосно проф. Івана Боберского, дотеперішного І. містоголову і вельми заслуженого члена около розвитку товариства. Першим містоголовою вибрано також одноголосно п. Николу Сіяка, дотепер. виділового і предсідателя економічної секції. Потім збори приступили до доповняючого вибору старшини, а се: на 3 літа вибрані членами старшини пп.: Доскоч Микола, Ігнат Іван, др. Лопатиньский Лев і Попович Зенон; на літа: Миронович Стефан, Левицкий Микола і Лотоцкий Стефан; на 1 рік: Бурбела Бронислав, Кордасевич Омелян і Ґутковский Клим. Заступниками членів старшини вибрані: Ґец Лев, Сохацкий Іван, Коць Михайло і Стефанович Іван. Настоятелями ґімн. вправ: Барусевич Іван, Матревчук Спиридион і Сохацкий Іван. Членами ревізийної комісиї: Дурбак Гліб, Федор Андрій і Левицкий Северин.

— Дрібні вісти. З днем 4. липня 1908 буде отворена при уряді почтовім в Острові коло Сокаля стация телеґрафічна з обмеженою дневною службою. — Крaєва комісия для осель рентових признала 25 позичок рентових в сумі 243.850 кор. Від самого початку признала комісия доси загалом 286 позичок в сумі 2,755.000 кор. — Віцепрезидентами міста Львова вибрані: першим др. Тадей Рутовский, другим Кароль Еплер, а першим делеґатом др. Тобія Ашкеназе. — В Перемишли розійшла ся непотверджена доси чутка, що трох вояків, котрі підчас їзди вискочили коло Радимна з ваґона, двох поїзд переїхав а третий падаючи пробив ся власним баґнетом. — На шкоду п. Емілії Целевичевої при ул. сьв. Яцка ч. 6 вкрадено біле вартости 200 кор. — На ул. Крижовій загублено торбажку з 70 кор. — В Мітока-Даґомірна на Буковині добули ся злодії до тамошної церкви латиньского обряда і вкрали позолочувану чашу, два дзвінки і хрест а в православній церкві вкрали 50 кор. і 6 ручників.

— Трудяща бюрократия. Французский міністер війни впав сими днями на оригінальну гадку обходити о 11 год. рано всі бюра свого міністерства. Показало ся, що на 410 урядників в бюрі було лиш 153 а прочих 257 зовсім не прийшло того дня до служби. Міністер зробив очевидно ужиток з того замітного відкритя. На другий день одержав 16 безіменних листів з погрозами, в котрих обіцяно єму зробити таку штуку, що вилетить з міністерства, коли буде й дальше знущати ся над бідними урядниками, що працюють в поті чола. — Коли повисша вість правдива, то хто знає, чи тих 257 урядників не забогато в міністерстві.

Телеґрами.

Відень 1 липня. По відчитаню внесень і інтерпеляций палата послів приступила до дискусиї над пильним внесенєм пос. Малїка в справі подій на унїверситетах в Ґрацу і Інсбруку. На внесенє пос. Дембского замкнено дискусию і вибрано ґенеральних бесїдників Морзея (христ.-соц.) і Авсобского (соц.-дем.).

Льондон 1 липня. Вчера вечером відбула ся перед будинком парляментарним велика демонстрация женщин в користь права голосованя. Демонстрация була дуже бурлива. Поліция лиш з трудом вдержала велику товпу людий. Пізнійше женщини заатакували помешканє премієра Асквіта і вибили шиби у вікнах.

Тебріс 1 липня. Після вістий із Сальмас Турки обсадили вірменьский монастир Дечік. Від вчера вечера прибувають їздці шаха. Прийшло до розрухів, в котрих також товпа брала участь. Серед населеня настало велике заворушенє. Ворохобники не згодили ся на застановленє военних кроків, яке предкладав росийский консуль. Базари ограблено. Богато домів опустіло.

Берлин 1 липня. Бюро Вольфа доносить з Петербурга: „Реч“ доносить, що в послїднім тиждни відбуде ся стріча нїмецкого цісаря з царем на балтийских водах. Почин до тої стрічи дала Нїмеччина. Амбасадор нїмецкий нічо о тім не знає. Бюро Вольфа доносить на основі своїх інформаций, що ся вість єсть безосновна.

Петербург 1 липня. Міністер комунікаций вислав комісию в цїли розслїдженя відносин плавби на ріці Двині межи Двиньском а Ригою. Єсть намір сполучити Двину з Дніпром і вибудовати канал межи морем Балтийским а Чорним.

Господарство, промисл і торговля.

Ціна збіжа у Львові.

дня 30 червня.

Ціна в коронах за 50 кільо у Львові.

Пшениця	12·10	до	12·30
Жито	10·—	до	10·20
Овес	6·40	до	6·60
Ячмінь пашний	6·40	до	6·60
Ячмінь броварний	—·—	до	—·—
Ріпак	—·—	до	—·—

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарні В. Ловиньского, під зарядом І. Недопада. (Телефона ч. 527).